

Pentru Onoare! Pentru Patrie! Pentru Tricolor!

Nr. 1 (635)
2018

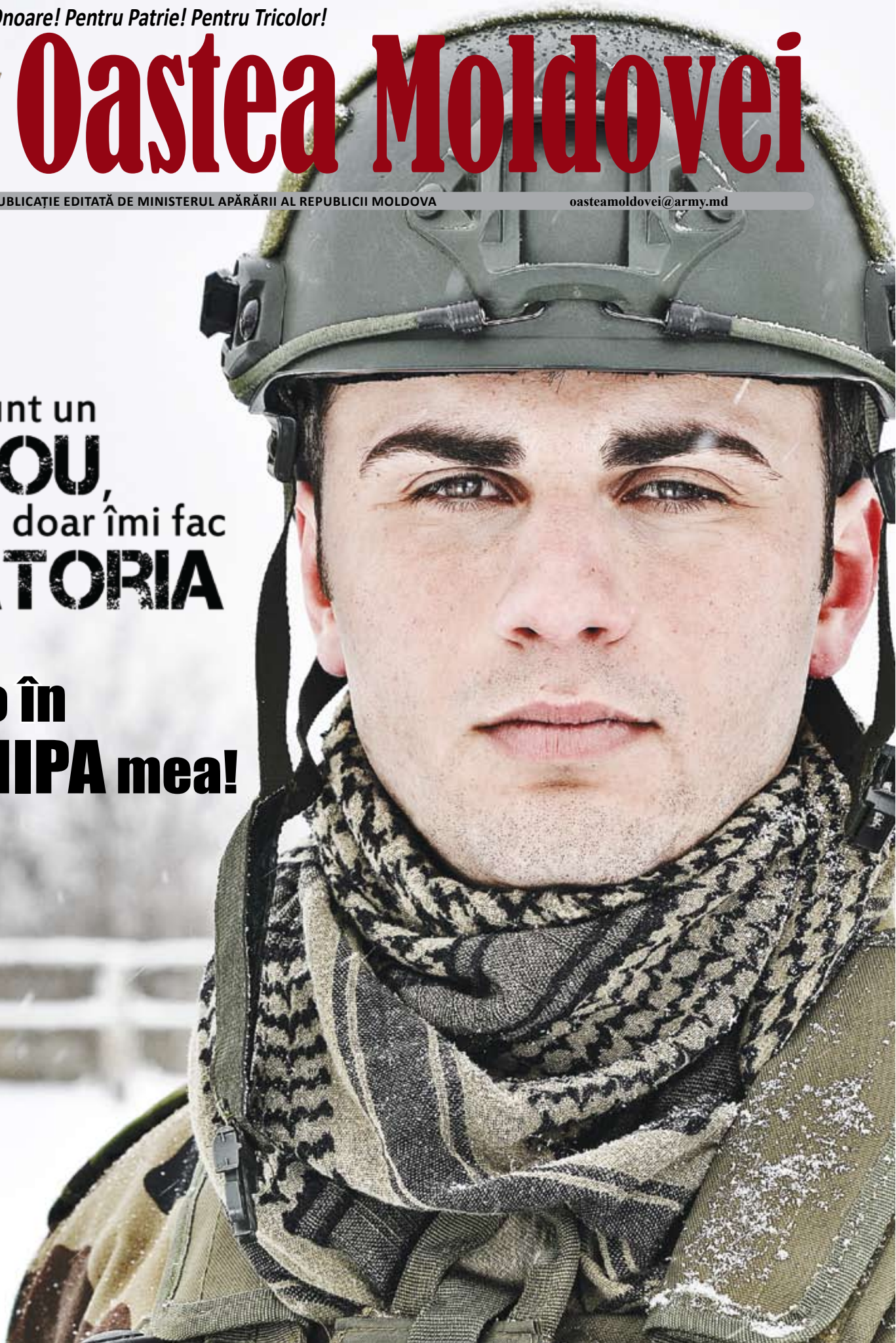
Oastea Moldovei

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE MINISTERUL APĂRĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

oasteamoldovei@army.md

Nu sunt un
EROU,
doar îmi fac
DATORIA

**Vino în
ECHIPA mea!**

Pentru Onoare! Pentru Patrie! Pentru Tricolor!
Oastea Moldovei

Locuitor-șef Centrul mass-media militară
maior Sergiu LECA,
tel. 022-252-047

Echipa redacțională:
căpitan Natalia ANDRONACHI
căpitan Inga RADVAN
locotenent major Dmitrii VOSIMERIC
plutonier adjutant Vitali IOVU
Kateryna RUSSU
Ludmila SOLOMON
Ion VULPE
oasteamoldovei@army.md
tel. 022-252-045,
022-252-047

Secția TV/Radio:
locotenent Tatiana COCERVA
sergent inferior Mihail ȘAMBRA
ladatorie@army.md
scutulpatriei@army.md
tel. 022-252-019

Secția rețele socializare:
maior Viorel GLAVA
Liuba VICOL
tel. 022-252-021

Materialele publicate
de „OASTEA MOLDOVEI” reflectă
opinia autorilor care s-ar putea să
nu exprime poziția redacției.
Reluările din „OASTEA MOLDOVEI”
trebuie să conțină trimiterile la sursă.
„Oastea Moldovei (Revistă)”-
ISSN 1857-3703

Centrul mass-media militară
or. Chișinău,
șoseaua Hîncești, 84

FIRMA EDITORIAL-POLIGRAFICĂ
TIPOGRAFIA CENTRALĂ Î.S.
Adresa: mun. Chișinău, str. Florilor, 1
Tel.: (373-22) 44-00-91, (373-22) 44-23-15
e-mail: tipar@mtc.md

Cuprins

2 ■ EXCLUSIV
Ministrul Apărării Eugen Sturza:
*„Ne orientăm să atragem oameni în
armată și să-i instruim”*

4 ■ COMEMORARE
Comemorarea Eroilor
Independenței

An de an, la început de martie reconstituim cursul tragi-
celor evenimente din primăvara lui 1992. Luptele sângeroase
de la Nistru și-au lăsat amprenta nu doar asupra celor plecați
pe front, dar și asupra mamelor, soțiilor și copiilor rămași cu
speranță acasă.

6 ■ ANIVERSARE

Infanteriștii sudici
au marcat 26 de ani
de activitate

În urmă cu mai bine de două decenii, prin decretul Președintelui Republicii Moldova, Comandant Suprem al Forțelor Armate a fost creată Brigada de infanterie motorizată „Dacia” din Cahul, fiind prima unitate a Armatei Naționale la începutul anului 1992.

8 Armata Națională
îl cinstește pe generalul
Stan Poetaș în Anul
Centenarului Marii Uniri

10 ■ VIAȚA MILITARĂ
Performanțe militare
moldo-franceze

14 Mariana Grama:
*„Am spart ghețarul
și sunt prima femeie care
a obținut gradul militar
de colonel”*

17 ■ VIAȚA MILITARĂ
BUILDING INTEGRITY -
programul care previne
corupția în sistemul
de apărare

20 ■ GEOPOLITICĂ
Povești adevărate
din Republica Centrafricană

Republica Centrafricană - ca înfățișare, dar și din punct de vedere social și politic, te lasă perplex și te captivează în același timp. Protagonistul nostru afirmă că a găsit aici o lume atât de optimistă, curajoasă și “inspirată la viață”, încât te lasă fără cuvinte.

22 ■ ARME & ECHIPAMENTE
Tunul - piesă ce a trasat
victorii

Tunul este o armă de artilerie ce folosește praf de pușcă sau alt explozibil pentru propulsarea proiectilului, fiind un armament cu un calibru mare, cu țevi de lungimi diferite pentru a stabili traectoria proiectilului.

EXCLUSIV

Ministrul Apărării Eugen Sturza:

„Ne orientăm să atragem oameni în armată și să-i instruim”

- Domnule ministru, au trecut 4 luni de la numirea Dvs. în funcție. Care ar fi diferența dintre viziunile de atunci despre armata și cele de acum?

- Acum sunt sigur că Armata Națională trebuie privită din alt punct de vedere decât cel care suntem noi deprinși să-l abordăm în viața cotidiană. Pentru mine este important ca armata să se dezvolte zi de zi, să vedem acel progres și ziua de azi să fie mai bună decât ziua de ieri, iar ziua de mâine să fie mai bună decât ziua de azi. Dacă putem sesiza acest progres, această dezvoltare, atunci armata are viitor, iar țara are viitor prin capacitatea armatei să-și îndepli-

nească atribuțiile constituționale de apărare a integrității și suveranității Republicii Moldova.

- Care a fost cea mai importantă realizare din această perioadă?

- Din punctul meu de vedere, cel mai important lucru a fost să stabilim o bază, un fundament pe care să construim o armată nouă, o armată care să fie îndreptată și deschisă către cetățeni. Totodată, să fie o armată puternică, o armată înzestrată. Iată de ce primii pași au fost acea planificare pe termen scurt, mediu și lung – cum vedem noi armata, cum ar trebui să se dezvolte ea.

- Cum a început anul 2018 din punct de vedere al pregătirii Armatei Naționale? Ce aduce nou acest an?

- Anul 2017 s-a finalizat cu alarme de instrucție și verificări ale capacității de luptă a Armatei Naționale și noul an nu a început, dar a continuat exact pe aceeași lungime de undă. Anul 2018 aduce participări la exerciții militare internaționale – un element important în dezvoltarea profesională a militarilor și dezvoltarea Armatei Naționale în general. Doar instruindu-ne alături de colegii și partenerii din alte armate, putem să învățăm experiența bogată pe care o au ei și nu o avem noi aici. Iată de ce vom avea aceste exerciții militare pe parcursul anului. Vom avea exerciții și în centrele noastre de instruire. Militarii noștri își vor petrece mai mult timp pe poligoanele de instrucție decât în cazărțile militare.

- Care sunt prioritățile instituției de apărare?

- Prioritățile le-am anunțat la începutul mandatului meu de ministru și ele cumva s-au redimensionat în elemente mai mici, dar punctele de reper au rămas aceleași. Mă refer la înzestrarea cu echipament modern a Armatei Naționale, tehnică și utilaj militar. La fel de important este crearea condițiilor sociale pentru militari – pentru cei prin contract, pentru cei în termen – să aibă condiții adecvate și bune pentru a îndeplini serviciul militar. Ne orientăm să atragem oameni în armată și să-i instruiem pentru a avea o armată profesionistă, capabilă să facă față tuturor provocărilor. Și desigur, ne propunem să sporim prezența noastră în misiuni de menținere a păcii sub mandat internațional. Prin această presanță demonstrăm întregii lumi că noi nu suntem doar cei care consumă securitate la nivel local, dar și cei care contribuim la această securitate la nivel regional și internațional.

- În anul curent va fi testată reforma administrației publice centrale. Ministerul Apărării s-a schimbat și el la față și s-a completat cu oameni noi? Cum e pentru Dvs. să lucrați cu ei și ce așteptări aveți de la noii secretari de stat și personalul din subordinea lor?

Armata Națională și Ministerul Apărării s-au schimbat mult în anul 2017. Toată conducerea Ministerului Apărării, începând de la ministru, secretar general de stat, secretari de stat – toți sunt noi. Sunt persoane tinere, sunt persoane școlite, bine pregătite pentru a promova acele idei care ni le propunem noi. Totodată, avem conducerea Armatei Naționale care a rămas neschimbată, dar cu care am stabilit o colaborare foarte bună. Ne propunem ca să închegăm acest mecanism de funcționare astfel încât administrarea politică din partea ministerului și administrarea militară din partea Armatei Naționale și Marelui Stat Major să creeze pentru toți militarii condiții bune de activitate. Și aici avem progrese foarte bune, există idei pentru Armata Națională cu care am venit noi, această echipă nouă, care deja sunt în proces de implementare și cum vă spuneam, vor fi schimbări, iar rezultatele vor fi resimțite mult de către militarii și angajații Ministerului Apărării.

” Până acum, domeniul securității naționale nu prea a fost prioritate pentru guvernele anterioare sau pentru Republica Moldova, în general, sistemul apărării nu a fost o prioritate. Acum încercăm să schimbăm această poziție. Domeniul securității începe să devină prioritate, stipularea foarte clară a bugetului apărării în această strategie și ulterior în strategia militară, care vine imediat după această Strategie Națională a Apărării, când va fi aprobată în Parlament, ne permite să ne planificăm o dezvoltare a Armatei Naționale și, totodată, ne permite să atragem mult mai multe fonduri și asistență externă de la partenerii străini, fiindcă și ei văd că Republica Moldova are ca prioritate acest domeniu al securității. Până acum, ei vedeau că Republica Moldova doar este consumator de ceea ce dau ei și singură nu contribuie la această securitate”.

Eugen Sturza, Radio Europa Liberă,
7 noiembrie 2017

Comemorarea Eroilor Independenței

- An de an, la început de martie reconstituim cursul tragicelor evenimente din primăvara lui 1992. Luptele sângeroase de la Nistru și-au lăsat amprenta nu doar asupra celor plecați pe front, dar și asupra mamelor, soțiilor și copiilor rămași cu speranță acasă. În baza mărturiilor soldaților care au luptat pentru pământul țării, readucem în memorie episoade cutremurătoare ale conflictului armat purtat pe meleagurile noastre.

A cțiuni de comemorare dedicate eroilor căzuți în lupte pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova au avut loc în toate garnizoanele Armatei Naționale.

Astfel, la Chișinău, conducerea Ministerului Apărării și corpul de comandă al Armatei Naționale, alături de oficiali și veterani ai războiului din 1992, au depus flori la monumentul domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Ulterior, participanții s-au deplasat într-un Marș al Memoriei, din Piața Marii Adunări Naționale spre monumentul „Maica Îndurerată” de la Complexul Memorial „Eternitate”, unde a avut loc un miting comemorativ.

De asemenea, militarii din garnizoanele Bălți, Cahul, Ungheni, Căușeni, dar și din localitățile din raioanele Cantemir, Glodeni, Hâncești, Sîngerei, Strășeni și Florești au participat la acțiuni de comemorare, organizate împreună cu autoritățile publice locale. Activități similare au avut loc la Cocieri, Varnița și Coșnița.

Cu ocazia Zilei Memoriei, Centrul de Cultură și Istorie Militară, împreună cu Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” și Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, a organizat conferința științifică „Acțiunile de luptă de la Nistru (1992)”, la care au participat reprezentanți ai mediului academic din țară. Activitatea aflată pe agenda Guvernului contribuie substanțial la cercetarea științifică din Republica Moldova și la cunoașterea adevărului

istoric, dar totodată, expunerile făcute în public dezvoltă acel sentiment de patriotism, pe care tot mai mult îl promovează veteranii prin școli.

Potrivit datelor oficiale, în conflictul armat de pe Nistru din 1991-1992 au participat peste 30 000 de persoane. Dintre acestea, 300 de militari și civili au murit, iar alți 3 500 au fost răniți.

Căpitan Natalia ANDRONACHI

Infanteriștii sudici au marcat 26 de ani de activitate

- În urmă cu mai bine de două decenii, prin decretul Președintelui Republicii Moldova, Comandant Suprem al Forțelor Armate, a fost creată Brigada de infanterie motorizată „Dacia” din Cahul, fiind prima unitate a Armatei Naționale la începutul anului 1992.

Cei 26 de ani de activitate au fost marcați printr-o ceremonie solemnă desfășurată în Piața Independenței din municipiul Cahul. Militarii „Daciei” și-au îndeplinit misiunile cu devotament, profesionalism și spirit de sacrificiu, începând cu Războiul de Independență și continuând cu misiuni de menținere a păcii cu mandat atât național, cât și internațional.

La ceas aniversar, ministrul Apărării, Eugen Sturza și-a exprimat recunoștința și a mulțumit efectivului unității, pentru că și-au îndeplinit misiunile la cel mai înalt nivel: „Militarii Brigăzii „Dacia” sunt cei care au lichidat conse-

cințele ninsorilor abundente din primăvara anului trecut, au distrus obiectele explozive, pesticidele și produsele chimice din localitățile afectate. De numele lor ține și independența țării, deoarece militarii din sudul țării au fost printre primii mobilizați să lupte în războiul de pe Nistru. De numele lor este legată reprezentarea cu onoare a Republicii Moldova în misiuni de menținere a păcii. Vă asigur, dragi cetățeni, că puteți conta pe sprijinul infanteriștilor și de acum încolo, așa cum puteți conta pe sprijinul întregii Armate Naționale. Noi am fost, suntem și vom fi întotdeauna alături de dumneavoastră, dragi compatrioți”, a declarat ministrul.

Oficialul s-a referit și la reforma instituției de apărare, reformă care implică mai multe participări la exerciții și misiuni internaționale pentru militarii brigăzii, precum și întregul efectiv al Armatei Naționale. „*Aceste misiuni presupun angajament, cunoștințe și dedicație din partea Dumneavoastră, dar am încredere că împreună vom reuși să îndeplinim obiectivele stabilite cu profesionalism și devotament*”, a afirmat Eugen Sturza.

De-a lungul timpului, în fruntea brigăzii s-au succedat mai mulți comandanți profesioniști, care și-au adus aportul la implementarea unor noi standarde, ce contribuie la îmbunătățirea capacității de luptă a unității. Toate aceste realizări remarcabile nu se puteau obține fără valoarea deosebită, spirituală și profesională, a întregului corp de militari ai unității, care actualmente este ghidat cu iscusință de către locotenent-colonelul Sergiu Cirimpei. „*Brigada III Infanterie Motorizată împlinește 26 de ani de la înființare. Sunt nespus de mândru că împreună cu colegii mei executăm serviciul și servim Patria în Brigada „Dacia”. În această zi semnificativă doresc să adresez sincere felicitări întreg efectivului și să le mulțumesc pentru efortul și munca depusă la fundamentul de creare și dezvoltare a unității. Vă doresc multă sănătate, dârzenie, dragoste față de patrie și mult succes în viitor. Prin efort susținut, dăruire și devotament, noi, militarii brigăzii, vom reuși întotdeauna să ne onorăm datoria față de neamul nostru*” a reiterat comandantul Cirimpei.

La evenimentul festiv au participat reprezentanți ai corpului de comandă al Ministerului Apărării și Marelui Stat Major al Armatei Naționale, administrației publice locale, veterani, locuitori ai municipiului, militari și civili.

Pentru atitudine conștiincioasă față de îndeplinirea obligațiilor de serviciu și profesionalismul manifestat, un grup de militari și funcționari au primit diplome și distincții ale Armatei Naționale. Programul festiv al ceremoniei a inclus: defilarea trupelor, urmată de parada tehnicii militare, exerciții demonstrative cu elemente de luptă corp la corp și un program artistic prezentat de orchestra militară.

Onoare, cinste, demnitate, camaraderie și loialitate, aceste valori le insuflă superiorii ostașilor, care însușesc zi de zi abc-ul militar. „*Sunt nespus de mândru și mulțumit că îndeplinesc serviciul militar anume în Brigada „Dacia”. La noi în unitate se instruiesc cei mai iscusiți militari, care reușesc cu profesionalism să aplice cunoștințele și practicile acumulate în câmpul de luptă. Este de datoria noastră, a militarilor, să asigurăm securitatea țării și să ținem piept provocărilor*” spune cu fermitate soldat Ion Bocșa.

Cu această ocazie, în semn de apreciere a rezultatelor remarcabile obținute de către efectivul unității în îndepli-

nirea misiunilor specifice, pentru merite în asigurarea unui înalt nivel de pregătire a subunităților și pentru contribuția adusă la sporirea prestigiului Armatei Naționale, Președintele Republicii Moldova, Comandant Suprem al Forțelor Armate, Igor Dodon, a conferit Brigăzii „Dacia” Ordinul „Credință Patriei” clasa I.

Ludmila SOLOMON

Armata Națională îl cinstește pe generalul Stan Poetaș în Anul Centenarului Marii Uniri

- Militarii Armatei Naționale au participat la ceremonia de inaugurare și sfințire a monumentului funerar al generalului Stan Poetaș, ce a avut loc în curtea Muzeului de Istorie și Etnografie din Soroca, în contextul marcării a 100 de ani de la votarea Unirii de către Zemstva din localitate.

La eveniment au fost prezenți ambasadorul României în Republica Moldova, Daniel Ioniță, reprezentanți ai administrației publice locale, precum și din satul Ulmul, județul Brăila, baștina generalului Stan Poetaș, fețe bisericești de pe ambele maluri ale Prutului, dar și locuitori ai satului Cureșnița, care în perioada interbelică, a purtat numele comuna General Poetaș.

Evenimentul a început cu un cuvânt de salut din partea președintelui raionului Soroca, Ghenadie Muntean, care a menționat în discursul său că în Soroca a existat un monument al lui Stan Poetaș, însă cu părere de rău nu a rezistat în timp. „S-au păstrat doar

fragmente din fostul monument. Astăzi cu suportul partenerilor și prietenilor reinstaurăm acest monument reprezentativ, un fapt demn pentru generația noastră, care prețuiește, păstrează și promovează valorile istorico-culturale ale neamului”, a declarat demnitarul.

Ulterior, un sobor de preoți a oficiat slujba de pomenire și sfințire a pietrei funerar. Sorin Huluță, protopop de Soroca și Florești de la Mitropolia Basarabiei, s-a arătat încântat că pe o vreme neprielnică s-a adunat lume în contextul unui eveniment istoric, eveniment organizat în Anul Centenar al Marii Uniri. „Organizarea acestui eveniment pe mine m-a marcat profund și este un moment pe care-l aștept de multă vreme. Astăzi asistăm la dezvelirea pietrei funerar, a ceea ce a mai rămas din mormântul unui mare om, unui mare general – generalul Stan Poetaș, cel care a murit împușcat mișelește în Basarabia, la Otaci, în timp ce-și făcea datoria de militar, de om al neamului, apărând granița de la Otaci până la Rezina”, a consemnat părintele.

În expunerea sa către public, Excelența Sa, Daniel Ioniță, a subliniat că Unirea din anul 1918 a fost posibilă „doar prin jertfă, dăruire și unirea tuturor românilor și celor care au simțit românește”. „Acum asistăm la un moment important, când repunem la locul său pe un general al armatei care a făurit istorie prin jertfă și sacrificii. Generalul Stan Poetaș a luptat alături de militarii români, fiind și comandantul garnizoanei române la Soroca, invitat atunci de autorități pentru a apăra localnicii de trupele bolșevice”, a conchis oficialul.

La microfon a vorbit și colonelul Eduard Ohladciuc, director Marele Stat Major al Armatei Naționale, care a venit cu un mesaj către cei prezenți, subliniind importanța rolului generalului Stan Poetaș. Ofițerul consideră că este de datoria tuturor să cinstim memoria și să evocăm faptele de vitejie: „Participăm în aceste clipe la inaugurarea monumentului funerar al generalului Stan Poetaș, figură emblematică a Armatei Române și un

Vara anului 1917 l-a găsit pe generalul Stan Poetaș la Mărășești, fiind în fruntea Brigăzii 17 Infanterie. A luptat eroid și a realizat în practică deviza: „Nici pe aici nu se trece!”. La bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz armatele austro-germane au fost oprite.

model de comandant pentru militarii din toate timpurile. Salut restabilirea monumentului funerar la Muzeul de Istorie și Etnografie din orașul Soroca, unde, sunt convins, vor veni cei pasionați de istorie și tradiție militară ca să plătească tribut acestui comandant notoriu. Ca militar, vă mulțumesc că vă amintiți de cei care au luptat pentru un crez, pentru un ideal. Faptele de vitejie ale generalului Poetaș sunt un model de apărare țara, un exemplu de educație patriotică, un exemplu de îndeplinire a jurământului militar”.

Printre cei prezenți la eveniment, a fost și istoricul Ion Negrei, susținător al ideii că ceremonia de sfințire a monumentului funerar al generalului Poetaș este o recunoaștere a meritelor bravului ostaș, care în 1918-1919 a apărut hotarele României întregite. Acesta a precizat că: „În încăierările avute cu trupele bolșevice care în ianuarie 1919 au trecut Nistrul, Poetaș a căzut cu moarte de erou pe aceste pământuri. A fost înmormântat cu onoruri militare în curtea bisericii Aleinikov din Soroca, dar din păcate, în anumite împrejurări, mormântul lui a fost devastat”.

Monumentul lui Stan Poetaș a fost inaugurat la Soroca în anul 1919 și supus vandalizării la mijlocul anilor '70. Inițiativa de a reintregi piatra funerară aparține avocatului Iulian Rusanovschi, reprezentant al Asociației Obștești „Cultul Eroilor”.

Menționăm că, vara anului 1917 l-a găsit pe generalul Stan Poetaș la Mărășești, fiind în fruntea Brigăzii 17 Infanterie. A luptat eroic și a realizat în practică deviza: „Nici pe aici nu se trece!”. La bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz armatele austro-germane au fost oprite.

Căpitan Natalia ANDRONACHI

Monumentul lui Stan Poetaș a fost inaugurat la Soroca în anul 1919 și supus vandalizării la mijlocul anilor '70. Inițiativa de a reintregi piatra funerară aparține avocatului Iulian Rusanovschi, reprezentant al Asociației Obștești „Cultul Eroilor”.

Performanțe militare moldo-franceze

- Armata Națională reprezintă nu doar un domeniu de afirmare pentru tinerii ofițeri, dar și o treaptă pentru noi oportunități. Astfel, deja al treilea an consecutiv este în desfășurare programul de colaborare bilaterală între Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” și Școala Militară Saint-Cyr Coëtquidan din Republica Franceză. Timp de o lună, doi cadeți din Franța au efectuat un stagiul militar în Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, respectiv, schimbul de experiență a inclus și plecarea a doi studenți moldoveni ai academiei noastre la școlile militare speciale din Franța.

Potrivit colonelului Gheorghe Țurcanu, comandantul-rector interimar al Academiei Militare „Alexandru cel Bun”, în perioada aflării în Republica Moldova, tinerii francezi au avut un program divers de activitate. *„Oaspeții au asistat la ore de curs, ședințe de studiere a limbii engleze și de cunoaștere a tehnicii și armamentului militar ce se află în dotarea instituției. De asemenea, cadeții au efectuat diverse vizite de familiarizare în unitățile militare și instituțiile Armatei Naționale. Studenții*

au mai avut posibilitatea de a face cunoștință atât cu tradițiile noastre militare și cultura, cât și cu valorile naționale”, susține colonelul Țurcanu. În același context, dumnealui a menționat: „Scopul acestor colaborări pe plan internațional reprezintă o nouă treaptă în promovarea învățământului militar la nivelul țărilor europene”.

Cadeții francezi afirmă că au rămas impresionați de regulamentul strict ce se pune în aplicare în instituția militară moldovenească, dar și de multitudinea de responsabilități ce le revin studenților. *„Programul de studii din cadrul Academiei Militare din Republica Moldova diferă foarte mult față de cel din Academia franceză”, pretinde tânărul. În ceea ce privește experiența acumulată, iată care sunt constatările militarului francez: „Sunt mulțumit că dintre cele cincisprezece țări propuse am optat anume pentru vizitarea Republicii Moldova. Experiența acumulată aici, în țară Dumneavoastră, este foarte bogată, deoarece am avut posibilitate să descopăr tradiții, situații și mulți oameni noi. Adevărul este că nu cunoșteam nimic din toate acestea până a ajunge în această zonă. Studenții academiei ne-au expus o prezentare amplă vis-a-vis de ceea ce înseamnă tradiția, cultura și obiceiurile militare, astfel am intrat profund în esența a tot ceea ce înseamnă „Moldova” constată sublocotenentul francez. În timpul întrevederii, cadeții au remarcat ospitalitatea cu care au fost primiți, menționând că activitățile din cadrul perioadei de stagiul au fost variate și interesante.*

Pe de altă parte, studenții moldoveni, cât s-au aflat departe de casă, afirmă că au făcut cunoștință cu programul de studii al Școlii Militare Saint-Cyr Coëtquidan din Republica Franceză și au câștigat atât experiență, cât și amintiri de neuitat. *„Vizitarea Școlii Militare din Franța*

i Școala Specială Militară este o instituție militară franceză de învățământ superior care asigură formarea inițială a ofițerilor din armata franceză. A fost creată prin ordinul dat de primul consul Napoleon Bonaparte la 11 floréal X (calendarul republican), respectiv 1 mai 1802 (calendarul gregorian), și, după ce acesta devine împărat, instituția ia numele Școala Specială Imperială Militară.

În fiecare an, școala formează aproximativ 200 de ofițeri.

a fost o experiență de neuitat, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic. Am avut posibilitate să fac cunoștință cu capacitatea de luptă a militarilor francezi, să particip la toate activitățile de pregătire împreună cu ei, inclusiv la unele ședințe desfășurate în cadrul Centrului de Instruire. La fel, o experiență remarcabilă a fost practicarea alpinismului, înotului și lupta corp la corp”, spune entuziasmat studentul anului IV, Chincef Cristian. Studenții militari susțin cu certitudine că acest schimb de experiență pregătește ostașii pentru viitoarele misiuni, pentru luarea deciziilor corecte și executarea acțiunilor militare la cel mai înalt nivel.

Precizăm că derularea acestui program asigură schimbul de experiență, cât și preluarea bunelor practici privind instruirea viitorilor ofițeri, precum și stabilirea relațiilor bilaterale de conlucrare între Republica Moldova și Franța.

Cooperarea moldo-franceză în domeniul apărării a fost discutată în luna ianuarie, în cadrul unei întrevederi a ministrului Apărării Eugen Sturza cu ambasadorul Franței în Republica Moldova, Pascal Le Deunff.

Ludmila SOLOMON

GALERIA M

Foto: locotenent major Dmitrii VOSIMERIC

Mariana Grama:

„Am spart ghețarul și sunt prima femeie care a obținut gradul militar de colonel”

- A doua istorie din cadrul campaniei „Tu știi că poți” este cea a doamnei Mariana Grama, șefa Secției Relații Militare, J5 Direcția de planificare strategică din cadrul Marelui Stat Major al Armatei Naționale. Este prima doamnă colonel din cadrul Ministerului Apărării și este una din acele femei care te inspiră să fii mai puternică și să nu crezi în stereotipuri. Povestea ei vorbește de la sine.

„Am știut că pot să obțin rezultate în tot ceea ce fac. Sunt o femeie puternică. Mi s-au întins destul de multe provocări în cariera mea militară. Am început activitatea în calitate de profesoară de chimie, ulterior, în 1997, am fost încadrată în Forțele Armate ale Republicii Moldova. În prezent, sunt mai mult axată pe cooperarea militară dintre statele partenere. Totodată, sunt prima femeie care a obținut gradul militar de colonel și am fost și prima femeie militar ofițer care a obținut gradul de locotenent în cadrul Departamentul Protecție Civilă și Situații Excepționale.

Vreau să menționez că nu mi-a fost atât de ușor, după cum ar putea fi considerat, în primul rând pentru simplul fapt că sunt femeie, însă de la început am fost avertizată de acest fapt. Țin minte și acum când pășeam pe holurile Centrului administrativ-militar, pentru a-mi semna și ridica ordinul de rechemare, când am intrat în biroul șefului Centrului am văzut un bărbat cufundat în hârtii. Nu a ridicat capul să mă privească nici după ce m-am prezentat, însă la un moment dat, el m-a întrebat: „Da ție asta îți trebuie?”. M-au șocat foarte mult aceste vorbe, la care, pe negândite, i-am răspuns: „Aveți dubii, domnule general?”. Dumnealui a încremenit, a semnat, s-a ridicat și s-a apropiat de mine și mi-a zis: „Mariana, tu ești unica persoană care a fost în acest birou și a îndrăznit să îmi răspundă cu întrebare la întrebare, eu îți doresc mult succes, dar ai grijă”.

O altă provocare a fost din partea primului meu comandant al Departamentul Protecție Civilă și Situații Excepționale, când la încorporare m-a pus să semnez două rapoarte: cel de încadrare și al doilea la eliberare. Atunci el m-a avertizat că el semnează foarte ușor pentru încadrare, dar la fel de ușor semnează și pentru eliberare din funcție, dacă eu nu îmi voi executa volumul de obligațiuni care îmi revin. Tot el mi-a spus: „Eu nu voi atrage atenția că ești prima femeie ofițer din cadrul Departamentului, de tine depinde soarta tuturor femeilor care te vor urma”.

Cea mai mare provocare întâlnită a fost totuși să mă aflu într-un mediu preponderent de bărbați. Într-o astfel de situație, când și legile sunt făcute de bărbați, începi să fii criticată din cauza că există acel stereotip că femeia trebuie să fie la bucatărie, să aibă grijă de familie și să nu poarte uniforma militară.

Încă o provocare a fost reconcilierea vieții personale cu cea profesională, în special atunci când apar copiii, când în familie fiecare are Eul său și personalitatea sa, este iarăși o responsabilitate.

Dacă vorbim despre cele mai importante reușite în cariera mea profesională ar fi inițierea și administrarea proiectului privind consolidarea securității de mediu. În cadrul

acestui, circa 3300 de tone de pesticide, rămase pe teritoriul țării încă din perioada sovietică, au fost depozitate, iar ulterior au fost evacuate și distruse în țări precum Germania, Franța și, actualmente, Polonia.

Al doilea proiect de amploare la care am contribuit activ a avut ca finalitate crearea a două laboratoare. Primul laborator, până în prezent, susține obiectivele Guvernului, la realizarea exporturilor pe piața din Federația Rusă, adică fără certificarea calității produselor în acest laborator - vinul nu poate fi exportat. Al doilea laborator este creat pe lângă Universitatea de Stat, destinat pregătirii tinerilor cadre.

A treia reușită a mea este că am devenit colonel, este un progres și practic am spart acel ghețar pentru a atinge acest grad militar și, nu în ultimul rând, mă mândresc cu faptul că sunt mamă.

La noi, cadrul legal se reexaminează de două ori pe an. Folosindu-ne de această ocazie, am încercat să schimbăm deja și ținuta militară pentru femei, ca să ne fie mai comod.

Eu știu că pot mai mult și îmi doresc să ajung la o funcție unde aș putea lua decizii importante pentru a promova femeile în sectorul militar și evident, nu există militar care nu își dorește să devină general”.

Chiar dacă femeile reprezintă 52% din populația R. Moldova, ele rămân a fi subreprezentate în domeniul păcii și securității. Din numărul total al persoanelor angajate în Armata Națională doar 37% sunt femei. Doar 3% dintre factorii de decizie din cadrul Armatei Naționale sunt femei. Pe lângă aceasta, situațiile de conflict afectează în mai mare măsură femeile, ele figurând mai mult și în calitate de victime ale crimelor de război. Din anul 2012 Academia Militară a început să accepte studente la studii.

Reluare din: realitatea.md

**ARMATA
NU TOLEREAZĂ
CORUPȚIA !**

BUILDING INTEGRITY - programul care previne corupția în sistemul de apărare

- Trăim într-o societate și într-o perioadă în care fenomenul corupției are un caracter relativ răspândit. Ministerul Apărării și Armata Națională, ca părți integrante ale comunității, evident, necesită „doza” de imunizare împotriva actelor de corupție. Ținând cont de faptul că un rol important în structura militară revine comandanților de diferit nivel, riscul apariției fenomenului de corupție, precum și aria de posibilă extindere a acestuia este foarte mare. Prin urmare, corupția poate influența moralul efectivului, scăzând atractivitatea serviciului militar, încrederea în obiectivitatea și imparțialitatea conducerii, discreditând astfel statutul armatei și autoritatea militarului în societate. Subdiviziunile expuse mai mult corupției sunt cele care au tangență directă cu cetățenii, cu efectivul, bunurile materiale și mijloacele financiare.

Despre ce presupune programul NATO de consolidare a integrității (Building Integrity) în sectorul de apărare și securitate, care sunt beneficiile acestuia pentru Republica Moldova și cum previne Ministerul Apărării flagelul corupției, ne-a vorbit locotenent-colonelul Corneliu Moldovan, șef secție Prevenire și Investigare a Corupției și Fraudelor din Direcția Inspecție Generală a instituției de apărare.

Fiind conceput drept unul dintre cele mai eficiente instrumente ale NATO, Programul Building Integrity (BI) vine să sprijine aliații și partenerii în procesul de reformare a instituțiilor de apărare și dezvoltarea capacităților într-o perioadă de constrângeri financiare. Programul dat se înscrie în șirul acțiunilor întreprinse de NATO în ceea ce privește facilitarea înțelegerii riscurilor de corupție, precum și identificarea acțiunilor practice în vederea consolidării integrității, creșterii transparenței și îmbunătățirii responsabilității în sectorul de apărare și securitate.

Europa de Sud-Est s-a alăturat Programului de consolidare a integrității la 13-14 decembrie 2012. Ministerul Apărării de comun cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a transmis cererea de aderare la Program către Cartierul General NATO în semestrul I al anului 2013.

În procesele de autoevaluare BI și cel de tip Peer Review au fost antrenate instituțiile statului precum: Centrul Național Anticorupție, Trupele de Carabinieri și Poliția de Frontieră din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și Procuratura militară, dar s-a interacționat și cu cele din sectorul de securitate și apărare și ONG-uri locale ca: Serviciul de Informații și Securitate, Curtea de Conturi a Republicii Moldova, Comisia parlamentară pentru securitate națională, apărare și ordine publică, Centrul de Informare și Documentare privind NATO din Moldova, Institutul de Politici Publice, Asociația pentru Politica Externă, Institutul European de Studii Politice din Moldova, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”.

După experiența altor țări, Republica Moldova a demarat procedura de instituționalizare a inițiativei de consolidare a integrității. Astfel, reieșind din statutul pe care-l deține Ministerul Apărării în sectorul de securitate și apărare națională, a fost acceptat rolul acestuia în calitate de coordonator la nivel național în procesul de implementare a inițiativei.

Patru pași importanți au fost îndepliniți până în acest moment. Pentru început au fost completate chestionarele de autoevaluare de către toate instituțiile vizate în program, ca ulterior acestea să fie transmise experților

NATO spre analiză. Următoarea etapă a BI a cuprins evaluarea Inter Pares (Peer Review Process). Scopul evaluării Inter Pares este de a înțelege mai bine situația actuală și presupune schimbul de opinii privind cele mai bune practici și măsuri concrete pentru a consolida transparența, responsabilitatea și integritatea sectorului apărării și securității. Cea de-a treia etapă a continuat cu vizite ale experților NATO în țara noastră. În acest sens, au fost desfășurate ședințe individuale cu reprezentanții structurilor interne implicate în completarea chestionarului, dar și cu reprezentanții ai instituțiilor naționale, poziția cărora este importantă în procesul de analiză a situației curente pe domeniul integrității în sectorul de apărare și securitate. În fază finală, întreg procesul s-a sfârșit cu prezentarea raportului de evaluare, cu propunerile și recomandările de rigoare din partea specialiștilor NATO. Referitor la activitatea Ministerului Apărării, experții NATO au menționat existența bunelor practice precum: utilizarea fructuoasă a instrumentelor de parteneriat și integrarea BI în cadrul documentelor de politici NATO – IPAP, PARG, DCBI, abordarea sporită a Ministerului Apărării în consolidarea integrității instituționale, accesibilitatea liniilor telefonice anticorupție, existența Codului de conduită pentru personalul militar și civil însoțit de evaluări anuale în vederea asigurării transparenței între personalul Ministerului Apărării și facilitarea participării reprezentanților instituției de apărare în activitățile NATO BI de instruire și antrenare.

La finele anului trecut, în orașul Budva, Muntenegru, a avut loc reuniunea de consolidare a integrității în sectorul de apărare și securitate la nivel de experți, la care a participat și un reprezentant al Direcției Inspecție Generală. În cadrul întrunirii, reprezentantul Ministerului

“

Legea integrității nr.82, votată de Parlament la 25 mai 2017, prevede expres că solicitarea sau acceptarea cadourilor inadmisibile constituie acte de corupție conform prevederilor capitolului VI din respectivul act normativ.

”

Apărării a prezentat raportul privind etapele parcurse, măsurile întreprinse, precum și progresele înregistrate și dificultățile întâmpinate în procesul de implementare a recomandărilor experților NATO, preluate din raportul de evaluare (Building Integrity Self Assessment and Peer Review Report).

Implementarea Programului NATO de consolidare a integrității în sectorul de securitate și apărare reprezintă un angajament asumat de către Ministerul Apărării, inclus în numeroase instrumente de cooperare.

Astfel, la momentul actual, reieșind din finalizarea termenului de acțiune a planului pentru 2016-2017, se atestă necesitatea elaborării unui nou Plan de acțiuni privind reducerea riscului de corupție în Ministerul Apărării, prin evaluarea integrală a acțiunilor existente, precum și identificarea altor acțiuni care ar facilita, într-un mod sau altul, prevenirea actelor de corupție și asigurarea climatului de integritate instituțională. Direcția Inspecție Generală și-a propus elaborarea unui curs de instruire online referitor la măsurile de asigurare a integrității instituționale, acesta fiind unul dintre obiectivele majore a planului care urmează a fi elaborat.

Locotenent-colonelul Corneliu Moldovan accentuează că instruirea și antrenarea sunt esențiale pentru susținerea schimbării și producerea de beneficii pe termen lung. Cursurile sunt organizate pentru a asista și instrui națiunile în consolidarea capacităților și instituțiilor în spiritul securității de cooperare. Planul de instruire și antrenare BI, elaborat în cooperare cu autoritățile militare NATO și aprobat de Consiliul Nord-Atlantic, abordează operațiunile curente/viitoare NATO și eforturile civile și militare NATO în curs de desfășurare pentru a contribui la o bună guvernare în sectorul apărării și securității.

Amintim că în perioada 26-29 septembrie 2017, la Ministerul Apărării s-a desfășurat cursul „Building Integrity in Peace Support Operations”, activitate din cadrul Programului NATO de consolidare a integrității în sectorul de apărare și securitate.

Activitatea a fost planificată și organizată de către Direcția Inspecție Generală în colaborare cu Secretariatul internațional NATO și desfășurată de către echipa mobilă de instruire din cadrul Centrului de pregătire a operațiunilor de menținere a păcii de la Sarajevo, Bosnia și Herțegovina. Unele ședințe au fost organizate de către experți în materie de integritate prin intermediul conferințelor video.

La acel curs au participat 36 de subofițeri și ofițeri. Participanții au fost instruiți să identifice și să prevină tipurile de corupție, care ar putea, într-un mod sau altul, să afecteze negativ desfășurarea cu succes a misiunilor internaționale de menținere a păcii.

Efortul Ministerului Apărării de a organiza acest eveniment a fost apreciat de către reprezentanții NATO. Găzduirea acestui curs, fiind o confirmare a interesului Republicii Moldova în vederea dezvoltării colaborării cu NATO în cadrul Programului BI.

Pentru a evita apariția manifestărilor de corupție în activitatea entităților publice, conducătorilor acestora și agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri care le sunt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale. Legea integrității nr.82, votată de Parlament la 25 mai 2017, prevede expres că solicitarea sau acceptarea cadourilor inadmisibile constituie acte de corupție conform prevederilor capitolului VI din respectivul act normativ.

Interdicția nu se aplică în privința cadourilor oferite din politețe sau primite cu prilejul acțiunilor de protocol. Toate cadourile admisibile se declară și se înscriu într-un registru public, ținut de fiecare entitate publică.

Căpitan Natalia ANDRONACHI

Imagini: Concursul de desen și pictură cu tematica „Armata Națională nu tolerează corupția”, inițiat de Direcția Inspecție Generală a Ministerului Apărării

Povești adevărate din Republica Centrafricană

În biroul său din Bria, locotenent-colonelul Andrei Camerzan coordonează și supraveghează activitatea Centrului Comun de Operațiuni, din cadrul Misiunii de Stabilizare Multidimensională Integrată în Republica Centrafricană sub egida Organizației Națiunilor Unite, cunoscută și sub denumirea "MINUSCA". Fiind prima sa misiune în Africa și pentru ONU, o consideră o experiență fascinantă și o confirmare a multor ani de muncă și antrenamente. Ofițerul moldovean a fost detașat în zona de est a misiunii, cu sediul în capitala statului, care este și cea mai mare din punct de vedere al efectivului detașat – peste 10 mii ofițeri ONU - a teritoriului de responsabilitate, dar și a populației. Tot aici își au reședința temporară peste 600 000 de persoane strămutate intern din cauza conflictului armat și circa 500 000 de refugiați din țările vecine. Printre acești oameni, locotenent-colonelul Camerzan l-a întâlnit pe Mohamed, un copil de doar 10 ani cu o istorie tristă în spate, dar care, zice ofițerul moldovean, poate servi drept exemplu pentru copiii noștri.

■ Republica Centrafricană - ca înfățișare, dar și din punct de vedere social și politic, te lasă perplex și te captivează în același timp. Protagonistul nostru afirmă că a găsit aici o lume atât de optimistă, curajoasă și "inspirată la viață", încât te lasă fără cuvinte. „Cu o serie de neajunsuri, cum ar fi: curent electric, televiziune, internet, școli, apă potabilă, băștinașii își trăiesc zilele căutând soluții alternative pentru viață...”, zice ofițerul moldovean.

“

“Engleza o vorbește când are cu cine; franceza a învățat-o de la băștinași; araba o cunoaște pentru că provine dintr-o familie musulmană; spaniola presupun că a învățat-o de la angajații ONG-urilor care activează în zonă. Plus cunoaște câteva dialecte locale”, menționează locotenent-colonelul Andrei Camerzan, vorbind despre tânărul Mohamed.

”

În aceste condiții, Mohamed, băiatul despre care vorbisem mai sus, cunoaște 7 limbi străine. Pentru ca să ajungă la aceste performanțe, tânărul, ca și majoritatea copiilor din localitate, frecventează o școală improvizată. Școala însă este deschisă numai în intervalul orar 08:00-12:00, din cauza lipsei curentului electric. Iar temele pentru acasă nu mai pot fi făcute când soarele coboară de pe cer. Tocmai din acest motiv, dimineață, între 05:00 și 06:00, Mohamed, împreună cu alți copii de vârsta lui, își face lecțiile din mers, de-a lungul pistei de decolare, unde copacii fuseseră defrișați, iar soarele îi “livrează” lumina atât de necesară.

Am fost cucerită de povestea acestui tânăr refugiat din Ciad, împreună cu tatăl său, în sătucul Bria din Republica Centrafricană, în timp ce ceilalți membri ai familiei au rămas în țara lor de baștină. Cică au încercat de mai multe ori să se întoarcă înapoi, dar din cauza schimbării radicale a situației în Republica Centrafricană, au fost blocați aici din 2014. Potrivit protagonistului nostru, în localitatea Bria, cu suportul unor ONG-uri, a fost deschisă o mică școală în care să studieze copiii, dar scopul principal fiind evitarea cazurilor de înrolare a minorilor în armată.

Această istorie, povestită amănunțit de locotenent-colonelul Camerzan, te inspiră și te face să vezi lumină în întuneric. Tânărul care aspiră mai sus decât minima condiție umană din tabăra în care a rămas captiv vorbește 7 limbi. Ai spune că este imposibil, dar acest lucru se întâmplă într-un stat răvășit de conflicte, cu școli improvizate, unde se face carte puțină și nu pentru că așa se vrea, ci pentru că așa impune situația generală din țară. *“Engleza o vorbește când are cu cine; franceza a învățat-o de la băștinași; araba o cunoaște pentru că provine dintr-o familie musulmană; spaniola presupun că a învățat-o de la angajații ONG-urilor care activează în zonă. Plus cunoaște câteva dialecte locale”,* menționează locotenent-colonelul Andrei Camerzan, vorbind despre tânărul Mohamed. Copilul visează să se întoarcă înapoi la casa lui din Ciad, să-și întâlnească mama și familia. La moment, își câștigă singur banii de buzunar - vinde fructe și legume pe stradă sau pe pista de

aterizare. Din cauza ca nu au unde să locuiască, împreună cu tatăl său, s-au aranjat în moscheea din localitate.

Locotenent-colonelul Camerzan zice că asemenea povești sunt multe. Sunt tineri care militează pentru un destin individual, care aspiră la o viață mai bună, doar că nu există spațiu de afirmare pentru ei. Situația în Republica Centrafricană, potrivit ofițerului nostru, rămâne instabilă. *“ONU și-a extins mandatul în acest stat până la 15 noiembrie 2018, îndemnând toate părțile implicate în conflictul armat de aici să pună capăt tuturilor încălcărilor și abuzurilor comise împotriva copiilor, inclusiv cele care implică recrutarea și folosirea acestora, violul și violența sexuală, uciderea și mutilarea, inclusiv răpirile și atacurile asupra școlilor și spitalelor”,* relatează ofițerul.

Căpitan Inga RADVAN

TUNUL

piesă ce a trasat victorii

- Cuvântul **tun** este derivat din mai multe limbi, în care definiția inițială poate fi tradusă, de obicei: tub, trestie de zahăr sau stuf (ceea ce este foarte ciudat, mai ales în cazul trestiei de zahăr, deoarece tubul este o parte componentă a tunului iar cum stuful este gol ca și tubul tunului, ar fi o explicație).

Tunul este o armă de artilerie ce folosește praf de pușcă sau alt explozibil pentru propulsarea proiectilului, fiind un armament cu un calibru mare, cu țevi de lungimi diferite pentru a stabili-za traiectoria proiectilului. Tunul variază în calibru, gamă, mobilitate, rată de foc, unghi de foc și de putere de foc; diferitele modele și forme de tun combină și echilibrează aceste atribute, în funcție de folosința și necesitatea lor pe câmpul de luptă.

Folosit pentru prima dată în China, tunurile au fost printre cele mai timpurii forme de artilerie care foloseau praf de pușcă, înlocuind de-a lungul timpului celelalte mașini de asediu – cum ar fi berbecul – ca și armament pe câmpul de luptă. În Orientul Mijlociu, prima utilizare a unui tun de mână este susținută prin izvoare că a fost în timpul desfășurării bătăliei de la Ain Jalut, în 1260, între mameluci și mongoli. Tunurile au fost folosite în Europa pentru prima dată, probabil, în Iberia, în timpul Reconquistei, iar de englezi prima dată în „Războiul de o Sută de Ani”, la Bătălia de la Crecy, în 1346. Pe continentul african, tunul a fost folosit prima dată de Somail Imam Ahmad ibn al-Ghazi Ibrihim din sultanatul Adal în încercarea sa de cucerire a Etiopiei în 1529. Aceasta a fost în perioada Evului Mediu și care a devenit apoi tunul standard, devenind mai eficient în anti-infanterie și roluri de asediu. După ce tunurile cele mai mari ale Evului Mediu au fost abandonate în favoarea unui număr mai mare de altele, mai ușoare, și mai multor piese de artilerie de manevrat. În plus, noile tehnologii și tactici au fost dezvoltate, ceea ce face cel mai vechi mod de apărare învechit, acest lucru conducând la construirea de forturi-stea (en. star-forts), special concepute pentru a rezista la bombardamentele de artilerie, deși acestea (împreună cu Turnul Martello), după atacuri și schimbări repetate de tactici pot face daune fortului.

“

Descoperirea prafului de pușcă este motivul pentru descoperirea și perfecționarea tunului. Chinezii din dinastia Song (960-1279) au folosit după izvoarele istorice țevi de bambus, care erau umplute cu praf de pușcă pentru a exploda, cu acestea nu se putea trage, fiind numite lănci de foc.

”

Tunul a transformat, de asemenea, războiul naval în perioada modernă timpurie, astfel cum forțele navale europene au profitat de puterea de foc a lor. Pentru jefuire a devenit banal, precizia și puterea distructivă a tunului a fost crescută în mod semnificativ, și au devenit mai mortale decât oricând, atât în folosința infanteriei, care cu întârziere a trebuit să adopte tactici diferite, și a navelor, care au trebuit să fie blindate. În Primul Război Mondial, majoritatea deceselor au fost cauzate de intrarea în luptă a artileriei, care a fost, de asemenea, utilizată pe scară largă și în al Doilea Război Mondial. Cele mai moderne tunuri sunt similare cu cele utilizate în al Doilea Război Mondial, deși importanța armelor de calibru mare (ex. a tunurilor, a mortierelor) a scăzut odată cu dezvoltarea rachetelor.

În afară de folosirea lor pe scară largă în război, tunurile s-au găsit aplicații pașnice, în special în controlul avalanșelor.

Descoperirea prafului de pușcă este motivul pentru descoperirea și perfecționarea tunului. Chinezii din dinastia Song (960-1279) au folosit după izvoarele istorice țevi de bambus, care erau umplute cu praf de pușcă pentru a exploda, cu acestea nu se putea trage, fiind numite lănci de foc.

În dinastia Yuan (1271-1368), o dinastie mongolă, pentru prima oară s-au folosit țevi metalice cu un diametru maxim de 2,8 cm, și cu 34 cm lungime, care erau umplute cu praf de pușcă, proiectilele erau săgeți, vergele sau schije de metal, precum și substanțe otrăvitoare. Dovada arheologică cea mai veche care atestă acest lucru provine din Manciuria 1288; aceste mașini de aruncat săgeți au fost perfecționate în aruncătoare de flăcări și de rachete.

Această armă ajunge în Europa prin negustorii arabi, astfel de arme fiind amintite de călugării franciscani Wilhelm von Rubruk și Roger Bacon în 1256.

În Europa armele de foc apar în prima jumătate a secolului al XIV-lea. Astfel, în Italia (mai exact la Florența, 1326) este menționat „un proiectil din fier sau metal” (pilas seu palloctas ferreas et canones de metallo). Mai târziu aceste arme apar în Germania de sud, perfecționarea armei datorându-se și faptului că europenii voiau să folosească proiectile mai grele ca săgețile.

Astfel apar mai târziu tunurile turnate din bronz, sau fier, de mare folos fiind experiența turnătorilor de clopote bisericești. Prin secolul al XVI-lea, în timpul împăratului Maximilian I, apar dificultăți provocate de supraîncălzirea tunurilor și a timpului îndelungat de răcire precum și crăparea sau fisurarea lor, observându-se astfel superioritatea bronzului.

În aprilie 1629 turnătoria regală din Stockholm reușește să fabrice un tun de numai 123 kg., ușor de manevrat, această greutate fiind redusă ulterior la 116 kg.

Din mijlocul secolului XIX, când prețul oțelului scade, vor fi produse primele tunuri cu tragere rapidă (aici poate fi amintită firma lui Alfred Krupp din Prusia care reușește să revoluționeze industria de fabricare a armamentului), începându-se să se tragă și cu obuze.

La sfârșitul secolului al XIX-lea în Franța se produce Canon de 75 mle 1897, un veritabil tun cu tragere rapidă, o caracteristică a acestui tun fiind lungimea redusă a spațiului de recul.

Această perfecționare a armamentului în Europa a permis mai târziu anexarea sau ocuparea de teritorii aparținând altor popoare din afara continentului european.

Un simbol al acestui gen de armă este așa-numitul Tunul Țarului. Tunul Țarului (în rusă *Царь-пушка*) este un monument istoric expus în prezent la Kremlin, în Moscova. Acesta este confecționat din metal turnat și se presupune că n-a fost folosit de loc. Tunul Țarului a fost turnat în anul 1586 în Moscova, de către Andrei Ciohov care a turnat mai multe arme de artilerie, din care unele s-au păstrat până azi.

Tunul Țarului este de fapt un mortar stilizat de calibru mare. El este amplasat în apropierea a trei catedrale, fiind o atracție turistică. Ghiulelele de formă sferică așezate lângă tun cântăresc în parte câte 1,97 tone, ele fiind turnate cu scop decorativ în 1934. Tunul are o lungime de 5,34 m, are un calibru de 890 mm și o greutate de 39,312 tone. Circumferința exterioară a țevii confecționată din bronz, are 120 cm. Țeava tunului imperial este ornată cu figura țarului Fiodor I, călare, lucru care a atras denumirea lui ca Tunul Țarului. Afetul pe care se află tunul este confecționat din metal turnat, bogat ornat, și cântărește 34,5 tone. El a fost turnat în anul 1835 în Sankt Petersburg după schița lui Alexandru Buriulov, fratele pictorului Carol Buriulov.

Sursa: <https://ro.wikipedia.org>

